

Priručnik dio F – Komentar na zakonodavstvo o Strateškoj procjeni okoliša i Procjenu utjecaja na okoliš u BiH

**Projekt: Efektivno upravljanje projektom u vodnom sektoru u Bosni i Hercegovini:
Provedba natječajnog postupka EU**

**Provedbena organizacija: Mreža insituta i škola za javnu uprave u Centralnoj i Istočnoj Europi
(NISPAcee)**

**Partner: Agencija za državnu službu Federacije BiH (ADSFBiH/CSAFBiH), Sarajevo, Bosna i
Hercegovina**

Uz podršku: SlovakAid-a, Programa Ministarstva vanjskih poslova Slovačke

Autor: Boris Balog

Datum: 25. juni 2017.g.

Efektivno upravljanje projektom u vodnom sektoru u Bosni i Hercegovini:

Provedba natječajnog postupka EU

Priručnik dio F - Komentar na zakonodavstvo o Strateškoj procjeni okoliša i Procjenu utjecaja na okoliš u BiH

Odgovorni autor: Boris Balog

Priručnik je izrađen u okviru projekta br. SAMRS/2016/ZB/1/1 „Efektívne riadenie projektov vodného hospodárstva v Bosne a Hercegovine: Implementácia výberových konaní EÚ“ / Efektivno upravljanje projektom u vodnom sektoru u Bosni i Hercegovini od strane NISPAcee (Mreža instituta i škola za javnu upravu u Centralnoj i Istočnoj Europi) i Agencije za državnu službu Federacije BiH (ADSFBiH/CSAFBiH), Sarajevo, Bosna i Hercegovina uz podršku SlovakAida-a – Slovačke agencije za međunarodni razvoj saradnje .

Tim suradnika koji učestvuje u projektu i izradi i razmatranju ove publikacije:

Slovačka:

Milan Oleriny, projektni ekspert

Juraj Tkac, projektni ekspert

Ludmila Gajdosova, projektni ekspert

Boris Balog, projektni ekspert

Elena Zakova, projektni ekspert/projektni menadžer

Juraj Sklenar, projektni asistent

Bosna i Hercegovina:

Alma Imamovic, projektni ekspert

Amralbrahimpasic, projektni ekspert

Sanja Cubela, projektni ekspert

Samra Ljuca, projektni koordinator

Mišljenja autora ne mora odražavati stajališta NISPAcee-a, ADSFBiH i SlovakAida-a.

S obzirom na kontinuirano unapređenje lokalnih zakona, uredbi kao i dokumenata međunarodnih finansijskih institucija, poslodavac u obzir uzima samo posljednje verzije dokumenata. Dokumenti NISPAcee-a su bazirani na verziji EU TD iz januara 2016.g. (verzija 2016.0). Za posljednje verzije provjerite odgovarajuće internet stranice EU:

http://ec.europa.eu/europeaid/funding/about-funding-and-procedures/procedures-and-practical-guide-prag_en

<http://ec.europa.eu/europeaid/prag/document.do?isAnnexes=true>

NISPAcee je međunarodno udruženje s fokusom na javnu upravu. Njihova misija je da promoviraju i jačaju efektivno i demokratsko upravljanje i modernizaciju javne uprave i politike diljem NISPAcee regije.

A. Uvod

Ovaj komentar se zasniva na materijalu “Strateška procjena okoliša i Procjena utjecaja na okoliš” dostavljenom iz BiH. Komentar je razdvojen na dva dijela – (i) Strateška procjena okoliša i (ii) Procjena utjecaja na okoliš.

Ovaj Komentar također sadrži i prijedloge za moguće izmjene i dopune relevantnog zakonodavstva u BiH.

B. Strateška procjena okoliša (SEA)

Strateška procjena okoliša u BiH je uređena Zakonom o zaštiti okoliša usvojenim u 2003.g. i izmjenjenim i dopunjenim u 2009.g. i djelomično Zakonom o prostornom planiranju i korištenja zemljišta usvojenim u 2006.g.

Na osnovu gore navedenog materijala, SEA propis proizilazi iz SEA Direktive (*SEA Single European Act/Jedinstveni europski akt*) – **Direktiva 2001/42/EC o procjeni učinaka određenih planova i programa na okoliš (SEA Direktiva).**

Strateška procjena okoliša se općenito sastoji od niza analitičkih i participativnih pristupa s ciljem ugrađivanja pitanja okoliša u politike, planove i programe kao i procjene međusobnog povezivanja sa ekonomskim i socijalnim pitanjima.

SEA Direktiva se primjenjuje na veliki broj javnih planova i programa (npr. na korištenje zemljišta, prijevoza, energije, otpada, poljoprivrede, itd.). SEA Direktiva je na snazi od 2001.g. i trebala je biti prenesena do jula 2004.g.. Ova Direktiva je proceduralne prirode i njeni zahtjevi bi se trebali ugraditi u postojeće procedure zemalja članica ili inkorporirati u posebno uspostavljene procedure. Kako bi se izbjeglo dupliciranje procjene, zemlje članice trebaju uzeti u obzir činjenicu da će se, gdje je to moguće, procjene planova i programa vršiti na različitim hijerarhijskim nivoima.

Cilj SEA Direktive je da osigura visoki nivo zaštite okoliša i da pridonese ugrađivanju pitanja okoliša u izradu i usvajanje planova i programa radi promoviranja održivog razvoja omogućavajući da se, u skladu sa SEA Direktivom, procjena utjecaja na okoliš vrši na osnovu određenih planova i programa koji bi mogli imati značajne učinke na okoliš.

Procjena okoliša je značajan alat za ugrađivanje pitanja okoliša u izradu i pripremu određenih planova i programa koji bi mogli imati značajne efekte na okoliš u zemljama članicama jer omogućava da se ti učinci provedbe planova i programa uzmu u obzir tokom njihove izrade i prije njihovog usvajanja.

SEA postupak se općenito temelji na SEA Direktivi i može se sažeti kako slijedi: izrađuje se izvještaj o okolišu u kojem se identifikuju značajni učinci koji utječu na okoliš i razumna alternativna rješenja predloženih planova i programa. Javna tijela i tijela zadužena za okoliš se informiraju i konsultuju u vezi sa nacrtom plana ili programa i izrađenim izvještajem o okolišu. Planovi i programi koji mogu imati značajne efekte na okoliš u drugoj zemlji članici, zemlja članica na čijoj se teritoriji izrađuje plan ili program mora konsultovati drugu zemlju/e članicu/e. Po ovom pitanju SEA Direktiva slijedi opći pristup, preuzet od strane SEA Protokola UN ECE Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica.

SEA postupak u slovačkom Zakonu o utjecaju na okoliš (EIA) je uređen stavovima 4-17, a opisuje SEA postupak, njegovo područje primjene i sudjelovanje javnosti

a) Područje primjene SEA postupka

Područje primjene SEA postupka je uređeno članom 3 SEA Direktive kao što slijedi -

“2. Na osnovu stava 3, procjena okoliša se izrađuje za sve planove i programe,

- (a) koji se izrađuju za poljoprivredu, šumarstvo, ribarstvo, energetiku, industriju, transport, upravljanje otpadom, upravljanje vodama, telekomunikacije, turizam, prostorno planiranje gradova i država ili korištenje zemljišta kojim se određuje okvir za buduće odobravanje provedbe projekata navedenih u aneksu I i II Direktive 85/337/EEC, ili*
- (b) za koje je, s obzirom na moguć učinak na područja, utvrđeno da zahtijevaju procjenu prema članu 6 i članu 7 Direktive 92/43/EEC”.*

U stavu 4 slovačkog Zakona o EIA, Područje primjene SEA postupka je uređeno na sljedeći način -

“Podložno procjeni utjecaja strateških dokumenata, je strateški dokument izrađen za poljoprivredu, šumarstvo, ribarstvo, energetiku, industriju, transport, upravljanje otpadom, upravljanje vodama, telekomunikacije, turizam, prostorno planiranje gradova i država ili korištenje zemljišta, regionalni razvoj i okoliš kao i strateški dokument finansiran od strane Europske unije, koji mogu imati značajne učinke na okoliš dajući okvir za odobravanje nekih od predloženih aktivnosti navedenih u aneksu 8, kao dodatak strateškim dokumentima koji određuju korištenje manjih područja na lokalnom nivou”.

U usporedbi sa SEA protokolom u BiH, može se reći da on ima usko područje primjene ali kao što je navedeno u SEA Direktivi i što se može uzeti kao prijedlog za buduće izmjene i dopune odgovarajućeg zakonodavstva, trebalo bi ga proširiti u skladu sa područjem primjene utvrđenim SEA Direktivom. Za primjer se može uzeti gore navedeni slovački tekst.

b) Uvjet za SEA postupak

SEA Direktiva zahtijeva SEA postupak *“za planove i programme.....koji mogu imati značajne učinke na okoliš”.*

U stavu 4 slovačkog Zakona o EIA, tekst ovog uvjeta je veoma sličan – *“koji mogu imati značajne učinke na okoliš”.*

Uvjet za SEA postupak se smatra pozitivnim – planovi ili programi mogu imati značajan efekt na okoliš. Slažem se sa komentarom u materijalu, da tekst zakona u BiH – *“ako ovaj plan ima negativan utjecaj na okoliš”* – nije u skladu sa SEA Direktivom.

Također se i u ovom slučaju preporučuje izmjena i dopuna zakonodavstva.

c) Sudjelovanje javnosti

U posljednjem desetljeću SEA je prepoznata kao veoma važno i brzo rastuće područje istraživanja i primjene u sferi održivog razvoja. Općenito je dogovoreno da sudjelovanje javnosti mora biti ugrađeno u SEA postupak jer se time omogućava da relevantne informacije budu uključene u proces odlučivanja. U tom smislu, jedan od glavnih izazova u ovom području je da se identifikuju alati pomoću kojih se na bolji način mogu povezati postupak donošenja odluka i interesne grupe uključene u tu odluku.

S toga su javne konsultacije jedan od ključnih elemenata SEA postupka. Isključivanje javnih konsultacija se smatra znatnim kršenjem zahtjeva SEA Direktive.

SEA Direktiva u članu 6 navodi –

“Države članice idenitifikuju javnost u svrhu stava 2, uključujući javnost koja je pogođena ili može biti pogođena, ili koja je zainteresirana za proces odlučivanja u skladu sa Direktivom, uključujući relevantne nevladine organizacije poput onih koje promoviraju zaštitu okoliša kao i druge dotične organizacije”.

Slovački zakon o EIA sadrži javne konsultacije u stavu 6a kako slijedi –

(1) Javnost u slučaju procjene strateških dokumenata je javnost zainteresirana za ili koja može pokazati interes za izradu strateških dokumenata prije njihovog usvajanja.

(2) Prilikom procjene strateških dokumenata relevantna javnost uključuje

- a) Fizičko lice starije od 18 godina,*
- b) Pravnu osobu,*
- c) Inicijativu građana u skladu sa stavom 3.*

(3) Inicijativa građana su fizička lica starija od 18 godina koja potpisuju zajedničko mišljenje o nacrtu strateškog dokumenta. Inicijativa građana pokazuje spisak potpisa zajedno sa imenom, prezimenom, stalnom adresom boravka, godinu rođenja i potpis osoba koje podržavaju zajedničko stajalište.

(4) Predstavnik Inicijative građana koji može djelovati u njihovo ime i zaprimati dokumente je fizičko lice koje ima ulogu povjerenika za potpisivanje. U slučaju nedostatka te informacije ili je nejasna, predstavnik Inicijative građana je fizičko lice koje se na spisku ovlaštenika za potpisivanje nalazi na prvom mjestu.

(5) Dotična javnost, procjenjivanjem strateških dokumenata, ima pravo prisustvovati izradi i procjeni učinka strateškog dokumenta sve do usvajanja tog strateškog dokumenta uključujući i pravo na dostavljanje pisanog mišljenja u skladu sa ovim zakonom i učestvovanje u razgovorima i javnim diskusijama o strateškom dokumentu”.

Sudjelovanje javnosti se smatra istaknutom značajkom SEA, a SEA dokumentacija tradicionalno pokazuje neke koristi od toga, počevši od otvorenijeg i transparentnijeg donošenja odluka do većeg prihvatanja rezultata planova/programa od strane pogođene populacije

Međutim, do sada je prikupljeno relativno malo empirijskih dokaza o obimu i rezultatima angažmana javnosti koji se izvode po važećoj SEA praksi. Sudjelovanje javnosti u SEA postupku se može sastojati od nekoliko značajki poput: učestalost SEA postupaka uz značajnije sudjelovanje javnosti; njen opći utjecaj na izradu planova/programa; identifikacija glavnih faktora koji ih sprječavaju; povezanost uključivanja javnosti sa rezultatima utjecaja na okoliš; i povećanje troškova.

Angažman javnosti po važećoj SEA praksi je još uvijek ograničen i sa ograničenim utjecajem na odlučivanje. Glavni faktori koji to sprječavaju su: nedostatak političke volje od strane predlagača; nedovoljna informiranost javnosti o SEA postupku; manjkavost zakonskih okvira. Međutim, druga strana također navodi da kada se javnost više angažira, dolazi do povećanja koristi i identificiranja pozitivne sprege između stepena uključenosti javnosti i izvršenja planova i programa po pitanju okoliša.

Izvještaj o okolišu i rezultati konsultacija se uzimaju u obzir prije samog usvajanja. Kada se plan ili program usvoji, informira se javnost kao i tijela koja se bave pitanjima okoliša a dostupne su im i relevantne informacije. Kako bi u ranoj fazi identificirali nepredviđene neželjene učinke, moraju se nadgledati značajni učinci izvršenja planova ili programa na okoliš.

Uključivanje javnosti zaista ima potencijal da pozitivno utječe i na SEA i na donošenje odluka iako bi to trebalo biti, u smislu politika, podržano boljim zakonskim okvirima, višim zahtjevima i poboljšanim tehničkim smjernicama.

d) Glavne tačke SEA postupka

Glavni koraci ili tačka SEA postupka koje se temelje na SEA Direktivi i slovačkom iskustvu predloženi za moguće izmjene i dopune BiH zakonodavstva o SEA na sljedeći način

-

1. Kada su u pitanju strateški dokumenti, nadležno tijelo, nakon obavještenja ugovornog tijela, odlučuje da li se strateški dokument procjenjuje u skladu sa SEA postupkom.
2. Kada se odlučuje o tome da li se nacrt strateškog dokumenta procjenjuje u skladu sa SEA postupkom, nadležno tijelo pogotovo uzima u obzir
  - a) kriterij za postupak provjere,
  - b) značaj očekivanih utjecaja na okoliš,
  - c) mišljenja i izjave relevantnih tijela,
  - d) ishode konsultacija.
3. Nadležno tijelo u roku od 15 dana odlučuje da li će se strateški dokument procijeniti na osnovu SEA postupka. Odluka mora biti obrazložena. Nadležno tijelo, zbog obrazlaganja svoje odluke, mora razmotriti primljeno mišljenje.
4. Odluku o tome da li će se strateški dokument procijeniti u skladu sa SEA postupkom, nadležno tijelo odmah objavljuje na internet stranici Ministarstva okoliša i u isto vrijeme je šalje ugovornom tijelu. Ako se radi o strateškom dokumentu od lokalne važnosti, onda se šalje i dotičnoj općini. Ako se strateški dokument ne procjenjuje u skladu sa SEA postupkom, na internet stranici Ministarstva okoliša se objavljuju svi razlozi zbog kojih se strateški dokument ne procjenjuje u skladu sa SEA postupkom.

5. Ako se radi o strateškom dokumentu od lokalnog značaja, dotična općina bez odlaganja informira javnost o odluci o procjeni dokumenta, što je uobičajeno za općinu
6. Nadležno tijelo utvrđuje područje primjene procjene strateškog dokumenta i, po potrebi, vremenski okvir za procjenu a nakon konsultacija sa ugovornim tijelom, tijelom nadležnim za odobrenje i, ako je strateški dokument od lokalnog značaja, sa dotičnom općinom. Ako se radi o strateškom dokumentu koji utječe sam ili u kombinaciji sa drugim strateškim dokumentom ili u kombinaciji sa ostalim aktivnostima na području zaštićene zone, onda i u dogovoru sa nacionalnim tijelom nadležnim za prirodu i okoliš.
7. Vremenski okvir se određuje kronološkim redoslijedom i, po potrebi, periodom potrebnim za svaki korak.
8. Nadležno tijelo objavljuje područje primjene procjene strateškog dokumenta na internet stranici Ministarstva okoliša neposredno nakon određivanja i objavljuje adresu na koju javnost može dostaviti mišljenje o području primjene procjene strateškog dokumenta.
9. Ugovorno tijelo objavljuje područje primjene procjene strateškog dokumenta neposredno nakon njegovog zaprimanja, ako se radi o strateškom dokumentu koji ima lokalni ili regionalni učinak onda u obliku informacije o području primjene strateškog dokumenta što je uobičajeno za dotičnu regiju ili općinu.
10. Javnost, dotična općina, dotični region, dotično tijelo i ostale osobe mogu nadležnom tijelu dostaviti komentare na područje primjene strateškog dokumenta u roku od deset dana od dana njegovog objavljivanja.
11. Rezultat utjecaja procjene strateškog dokumenta na okoliš se navodi u izvještaju o procjeni strateškog dokumenta.
12. Nadležno tijelo, nakon što zaprimi puni izvještaj o procjeni strateškog dokumenta i nacrt strateškog dokumenta, informira adresu na koju će se slati mišljenja javnosti i poziva tijelo da otkrije te informacije, i ako se radi o strateškom dokumentu sa lokalnim ili regionalnim učinkom, na način uobičajen za dotičnu regiju ili općinu.
13. Nadležno tijelo pravodobno objavljuje izvještaj o procjeni strateškog dokumenta i nacrt strateškog dokumenta na internet stranici Ministarstva okoliša sa adresom na koju javnost može dostaviti mišljenja i datum do kada se ta mišljenja mogu dostaviti.
14. Nadležno tijelo u roku od pet radnih dana nakon prijema izvještaja o procjeni strateškog dokumenta i nacrt strateškog dokumenta dostavlja informaciju o mjestu i vremenu konsultacija i dostavlja izvještaj o procjeni strateškog dokumenta i nacrt strateškog dokumenta u pisanoj formi ili elektronski na mišljenje tijelu nadležnom za dodjelu i dotičnom tijelu. Ako se radi o strateškom dokumentu koji je od lokalne

važnosti i dotičnoj općini i ako se radi o strateškom dokumentu ili dokumentu koji utječe sam ili u kombinaciji sa drugim strateškim dokumentom ili u kombinaciji sa ostalim aktivnostima na području zaštićene zone, onda i nacionalnom tijelu nadležnom za prirodu i okoliš.

15. Ako se radi o strateškom dokumentu od lokalne važnosti, dotična općina će u roku od tri radna dana nakon prijema izvještaja o procjeni strateškog dokumenta i nacrtu strateškog dokumenta na uobičajen način informirati javnost o tome kao i informirati ih gdje i kada je moguće ostvariti uvid u izvještaj o procjeni strateškog dokumenta i nacrt strateškog dokumenta, napraviti zabilješke o njima ili ih iskopirati o svom trošku.
16. Izvještaj o procjeni strateškog dokumenta i nacrt strateškog dokumenta moraju biti dostupni javnosti najmanje 21 dan.
17. Dotično tijelo i dotična općina nadležnom tijelu dostavljaju svoje pismeno mišljenje u vezi izvještaja o procjeni strateškog dokumenta i nacrtu strateškog dokumenta u roku od 21 dan od dana primitka procjene strateškog dokumenta i nacrtu strateškog dokumenta.
18. Javnost može nadležnom tijelu dostaviti pismeno mišljenje u roku od 21 dan od dana objave informacije o izvještaju o procjeni strateškog dokumenta.
19. U konačnom mišljenju nadležnog tijela o procjeni strateškog dokumenta, kao dodatku sveukupnom utjecaju strateškog dokumenta na okoliš, se također navodi da li se preporučuje ili ne njegovo usvajanje ili pod kojim uvjetima kao i željeni opseg praćenja i procjene.
20. Strateški dokument, koji vjerovatno sam ili u kombinaciji sa drugim dokumentom ili aktivnostima sa značajnim utjecajem na područje zaštićene zone kojeg tijelo nadležno za odobrenje može odobriti samo ako se temelji na rezultatima procjene utjecaja, pokazuje da neće negativno utjecati na integritet te teritorije u smislu ciljeva njegove zaštite

C. Procjena utjecaja na okoliš (EIA)

Pregled stanja okoliša je postupak koji osigurava da se posljedice odluke po pitanju okoliša uzimaju u razmatranje prije donošenja odluke. Projekti određene vrste imaju značajne učinke na okoliš i ovi projekte bi po pravilu trebali podlijegati sistematskoj procjeni.

Procjena utjecaja na okoliš se koristi kao alat za utvrđivanje socijalnog, ekonomskog i ekološkog utjecaja projekta prije donošenja odluke. Namjera mu je da predvidi ekološki utjecaj u ranoj fazi planiranja i izrade projekta, iznađe način i sredstva za smanjenje štetnih utjecaja, oblikuje projekte na način da odgovaraju lokalnom okruženju i predstavi predviđanja i opcije donositeljima odluka. Primjenom EIA može se ostvariti okolišna i ekonomska korist poput smanjenih troškova i vremena provedbe i izrade projekta, izbjegnutih troškova tretmana/čišćenja i utjecaja zakona i propisa.

Kako bi osigurali visoki nivo zaštite okoline i ljudskog zdravlja, trebalo bi se pri postupcima provjere i procjeni utjecaja na okoliš uzeti u obzir utjecaj cijelog predmetnog projekta uključujući, gdje relevantno, njegov podpovršinski i podzemni dio, tokom faza građenja, rada i, prema potrebi, uklanjanja.

Kada određuju da li će određeni projekt imati značajan učinak na okoliš, nadležna tijela bi trebali utvrditi mjerodavne kriterije koje bi trebalo uzeti u obzir kao i voditi računa o informacijama koje bi mogle biti dostupne nakon drugih procjena propisanih zakonodavstvom EU kako bi se djelotvorno i transparentno primjenio postupak provjere.

U tom smislu, primjereno je navesti sadržaj dokumentacije koja se pregleda pogotovo u slučaju kada se ne zahtijeva procjena utjecaja na okoliš. Uzimanje u obzir neželjenih komentara koji mogu doći od drugih izvora poput javnosti ili javnih tijela, iako se u fazi provjere ne traži nikakvo formalno konsultovanje, predstavlja primjer dobre administrativne prakse.

Učinci projekta na okoliš se moraju procijeniti kako bi se vodilo računa o brizi za zaštitu zdravlja ljudi, kako bi se boljim okolišom doprinjelo kvaliteti života, kako bi se osiguralo održavanje različitosti vrsta i održao reproduktivni kapacitet eko sistema kao osnovnog resursa za život.

Procjena o utjecaju na okoliš ne smije biti prepreka rastu i primjenjuje se samo na manji dio projekata koji se razmatraju u okviru prostornog planiranja grada i države. Lokalna tijela za planiranje imaju opću odgovornost da razmisle o utjecaju gradnje na okoliš što podliježe kontroli urbanog planiranja. Propisi iz 2011.g. ugrađuju postupke procjene utjecaja na okoliš u ovaj okvir i treba ih primjeniti samo na one projekte koji mogu imati značajne učinke na okoliš. Lokalna tijela za planiranje i graditelji naselja trebaju pažljivo razmisliti o tome da li projekt treba uključivati procjenu utjecaja na okoliš. Ako je potrebno, trebaju ograničiti područje primjene procjene na one aspekte okoliša koji značajno mogu biti pogođeni.

EIA postupak se primjenjuje:

- što je moguće prije, prilikom odlučivanja i tokom životnog vijeka predložene aktivnosti;
- na sve prijedloge za gradnju koji mogu imati potencijalno značajne učinke;
- na biofizičke utjecaje i relevantne socio-ekonomske faktore uključujući zdravlje, kulturu, spol, način života, dob i kumulativne učinke sukladno konceptu i načelima održivog razvoja;
- kako bi se osiguralo sudjelovanje i doprinos zajednica i industrija pogođenih ovim prijedlogom kao i zainteresirane javnosti.
- u skladu sa međunarodno prihvaćenim mjerama i aktivnostima.

Europski pravni osnov za procjenu utjecaja na okoliš je **DIREKTIVA 2011/92/EU EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš. Direktiva 2011/92/EU je izmjenjena i dopunjena u 2014.g. DIREKTIVOM 2014/52/EU.** Ova Direktiva se primjenjuje na procjenu učinaka na okoliš javnih i privatnih projekata koji mogu imati značajne učinke na okoliš.

Zemlje članice imaju nekoliko opcija za provedbu Direktive s obzirom na ugrađivanje procjena utjecaja na okoliš u nacionalne postupke. S toga, elementi ovih nacionalnih postupaka mogu varirati. S obzirom na tu činjenicu, obrazloženi zaključak kojim nadležno tijelo finalizira svoj pregled utjecaja projekta na okoliš može biti dio integriranog postupka za izdavanje odobrenja ili može biti uključen u drugu obavezujuću odluku kako bi bio usklađen s ciljevima ove Direktive.

Zemlje članice mogu odlučiti, na temelju pojedinačnog slučaja i ako je tako predviđeno nacionalnim pravom, ne primjenjivati ovu Direktivu na projekte ili dijelove projekata čija je jedina svrha odbrana ili na projekte čija je jedina svrha odgovor na izvanredne situacije ako smatraju da bi takva primjena mogla imati negativan utjecaj na te svrhe.

a) Ispravno prenošenje Direktive u nacionalni pravni system –

U skladu sa članom 13 Direktive – *“Zemlje članice dostavljaju Komisiji tekst odredbi nacionalnog zakona koje se donose u području na koje se odnosi ova Direktiva”*.

Zemlje članice donose zakone, propise i administrativne odredbe potrebne za usklađivanje sa ovom Direktivom. Nakon što zemlje članice usvoje ove odredbe, one će prilikom njihove službene objave sadržavati uputu na ovu Direktivu ili će se uz njih navesti takva uputa. Zemlje članice odlučuju na koji način se izrađuju te upute. Zemlje članice dostavljaju Komisiji tekst odredbi nacionalnog zakona koje se donose u području na koje se odnosi ova Direktiva.

Predlažemo da Direktiva bude obuhvaćena zakonom a ne nekim podzakonskim aktom. EIA pravila su važna za pravilno izvršenje i ne bi se trebala stalno mijenjati. Usvajanje zakona povećava pravnu sigurnost nadležnih tijela, općina, javnosti i graditelja i drugih poslovnih kompanija koje obavljaju poslove u skladu sa EIA propisima.

Kao što proizilazi iz dostavljenog materijala, prenošenje EIA Direktive u BiH podliježe Zakonu o zaštiti okoliša i Pravilniku o postrojenjima i instalacijama za koje je EIA obavezna. Ovaj Pravilnik je objavljen u „Službenim Novinama FBiH“ koje službeno objavljuju zakone u FBiH. Na osnovu ograničenih informacija nije moguće procijeniti da li je ovaj način prenošenja ispravan sa stajališta Direktive.

Za ubuduće, predlažemo usvajanje novog Zakona o EIA koji obuhvata gore navedenu EIA Direktivu iz 2014.g. u obliku zakona a ne podzakonskog akta.

b) Područje primjene EIA postupka

Projekt naveden u aneksu I EIA Direktive podliježe procjeni u skladu sa ovom Direktivom.

Za projekte navedene u aneksu II Direktive, zemlje članice određuju da li projekt podliježe procjeni u skladu sa ovom Direktivom.

Zemlje članice donose odluku putem:

- (a) ispitivanjem pojedinačnih slučajeva ili
- (b) pragovima i kriterijima koje postavljaju članice.

Područje primjene EIA postupka treba obuhvatiti planove i projekte barem za ova područja –

1. rudarska industrija
2. energetika
3. metalna industrija
4. hemijska, farmaceutska i petrohemijska industrija
5. industrijski pogoni za preradu drveta, celuloze i papira
6. industrija građevinskih materijala
7. inženjering i elektroindustrija
8. ostale industrije
9. infrastruktura
10. upravljanje vodama
11. poljoprivreda i šumarstvo
12. prehrambena industrija
13. transport i komunikacije
14. namjenski građeni objekti za sport, rekreaciju i turizam
15. vojni objekti

Minimalni zahtjevi za područje primjene EIA postupka u području upravljanja vodama

- odvođenje podzemnih voda ili sistem vještačkog utiskivanja podzemnih voda tamo gdje godišnja količina odvedene ili ponovo dovedene podzemne vode iznosi 10 miliona kubnih metara ili više,
- radovi za prebacivanje vodnih resursa iz jednog u drugi riječni sliv s ciljem da se tim prebacivanjem spriječi eventualna nestašica vode ako količina prebačene vode iznosi više od 100 miliona kubnih metara godišnje,
- u svim drugim slučajevima, radovi za prebacivanje vodnih resursa iz jednog u drugi riječni sliv tamo gdje višegodišnji prosječni protok sliva iz kojeg se voda odvodi prelazi 2000 miliona kubnih metara godišnje i gdje je količina prebačene vode veća od 5% od tog protoka,
- u oba slučaja isključen je prijenos pitke vode cijevima,
- postrojenja za pročišćavanje voda sa kapacitetom koji prelazi 150 000 stanovnika,
- brane i ostali projekti projektirani za zadržavanje ili trajno skladištenje vode kada nova ili dodatna količina zadržane ili uskladištene vode prelazi 10 miliona kubnih metara,
- hidroelektrane,
- kanalizacijski radovi i mjere zaštite od poplava.

Procjenom ovih minimalnih zahtjeva određenih aneksom EIA Direktive i poredbom sa članom 4 i članom 6 BiH Pravilnika, ovo se može smatrati dostatnim iz perspektive područja primjene EIA u vodnom području i upravljanju vodama.

- c) Sudjelovanje javnosti u EIA postupku

Odsustvo sudjelovanja javnosti u EIA postupku u BiH zakonodovstvu se može smatrati relevantnim problemom. Djelotvorno učešće javnosti u donošenju odluka omogućava javnosti da iskaže, a donositeljima odluka da razmotre, mišljenja i zabrinutosti koji mogu biti od važnosti za te odluke čime se povećava odgovornost i transparentnost procesa donošenja odluka i doprinosi svijesti javnosti o pitanjima okoliša te podupiru donesene odluke.

Trebalo bi poticati sudjelovanje, uključujući sudjelovanje udruženja, organizacija i grupa, pogotovo nevladinih organizacija koje promoviraju zaštitu okoliša, uključujući, *inter alia*, putem promicanja obrazovanja javosti o zaštiti okoliša.

Cilj EIA je također da osigura da se javnosti pruže pravovremene i učinkovite prilike za sudjelovanje u postupcima donošenja odluka.

EIA Direktiva zahtijeva, kako bi se osiguralo djelotvorno sudjelovanje zainteresirane javnosti u postupcima donošenja odluka, da se javnost obavještava elektronskim putem i putem javnih obavijesti ili putem ostalih primjerenih sredstava o sljedećim pitanjima u ranoj fazi postupaka donošenja odluka o okolišu a najkasnije čim se informacije mogu dostaviti:

- (a) zahtjev za izdavanje odobrenja,
- (b) činjenica da projekt podliježe postupku procjene utjecaja na okoliš,
- (c) pojedinosti o nadležnim tijelima odgovornih za donošenje odluke, tijelima od kojih se mogu dobiti relevantne informacije, tijelima kojima se mogu uputiti primjedbe i pitanja, te pojedinosti o vremenskim ograničenjima za slanje primjedbi i pitanja,
- (d) priroda moguće odluke ili, ako postoji, onda nacrt odluke,
- (e) naznaka o raspoloživosti informacija,
- (f) naznaka o vremenu i mjestima i načinu na koji će informacije biti dostupne,
- (g) detalji dogovora o sudjelovanju javnosti.

Zainteresirana javnost dobija pravovremene i učinkovite prilike za sudjelovanje u postupcima donošenja odluka o okolišu te u tu svrhu, kada su otvorene sve mogućnosti, ima pravo iznijeti primjedbe i mišljenja nadležnom tijelu ili tijelima prije donošenja odluke o zahtjevu za izdavanje odobrenja.

Zemlje članice određuju detaljne načine za informiranje javnosti, npr. putem plakatiranja u određenom radijusu ili objavljivanjem u lokalnim novinama i savjetovanja sa zainteresiranom javnosti, npr. putem pisanih podnesaka ili putem javnih anketa. Zemlje članice poduzimaju potrebne mjere kako bi osigurale elektronsku dostupnost relevantnih informacija putem središnjeg portala ili lako dostupnih pristupnih tačaka na odgovarajućem administrativnom nivou.

Određuju se razumni vremenski okviri za različite faze koje osiguravaju dovoljno vremena za:

- (a) informiranje tijela i javnosti i
- (b) tijela i zainteresirane javnosti za pripremu i djelotvorno sudjelovanje u donošenju odluka o okolišu.

Vremenski okviri za konsultovanje sa zainteresiranom javnosti o procjeni utjecaja na okoliš neće biti kraći od 30 dana.

Zemlje članice također osiguravaju da ako, u skladu sa relevantnim nacionalnim pravnim sistemom, pripadnici zainteresirane javnosti:

- (a) imaju dovoljan interes, ili alternativno

(b) tvrde da je došlo do povrede prava kada to nacionalno upravno proceduralno pravo zemlje članice propiše kao preduvjet mogu pokrenuti postupak preispitivanja pred sudom ili drugim zakonom uspostavljenim nezavisnim i nepristranim tijelom radi pobijanja materijalne ili postupkovne zakonitosti odluka, radnji ili propusta u skladu sa odredbama o sudjelovanju javnosti.

Prema tome, predlažemo usvajanje zakonodavstva o EIA definiranjem izraza “javnost” i “zainteresirana javnost” i njihova prava i poziciju u EIA postupku i u postupku revizije kao drugom nivou EIA postupka. Definicije mogu biti zasnovane na slovačkom –

“Javnost je fizičko lice, pravna osoba ili više fizičkih lica i pravnih osoba, njihove organizacije ili grupe” i

“Zainteresirana javnost znači javnost pogođena ili koja može biti pogođena postupcima po pitanju okoliša ili iskazuje interes za te postupke; smatra se da nevladine organizacije koje promoviraju zaštitu okoliša i ispunjavaju uvjete utvrđene ovim dokumentom imaju interes za ta postupanja”.

Sudjelovanje javnosti u EIA postupku proizilazi ne samo iz Direktive ili općenito europskog zakona nego i iz međunarodnih konvencija u vezi pristupa javnosti pravosuđu u pitanju okoliša – **Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša**, poznata kao **Aarhuska konvencija**.

Aarhuska konvencija garantira pravo javnosti na pravo pristupa informacijama, sudjelovanja javnosti i pristupa pravosuđu, u postupku donošenja vladinih odluka po pitanjima lokalnog, nacionalnog i prekograničnog utjecaja na okoliš. Fokusira se na interakciju između javnosti i javnih tijela.

Aarhuska konvencija je multilateralni sporazum o okolišu kojim se povećavaju prilike građana na pravo pristupa informacijama po pitanjima okoliša i osigurava transparentan i pouzdan postupak. To je način jačanja mreže za upravljanje okolišom, uvođenja reaktivnog i pouzdanog odnosa između civilnog društva i vlada i uvođenja novosti mehanizma stvorenog da poveća vrijednost sudjelovanja javnosti u postupku donošenja odluka i jamči pristup pravosuđu: „upravljanje pružanjem informacija“ je pomak ka ekološki odgovornom društvu. Aarhuska konvencija je pripremljena od strane vlada uz veoma potrebno sudjelovanje NVO-a i pravno je obavezujuća za sve zemlje koje njenom ratifikacijom postaju potpisnice. Među njima je uključena i EK, čiji je zadatak da osigura poštivanje ne samo u zemljama članicama nego i u svojim institucijama, svim tim tijelima koji se bave poslovima javne uprave. Svaka potpisnica ima obavezu promoviranja načela Konvencije i izrade nacionalnog izvještaja, uvijek obuhvatajući savjetodavni i transparentni postupak.

Aarhuska konvencija je pristup utemeljen na pravima: javnost, sadašnje i buduće generacije, imaju pravo znati i živjeti u zdravoj životnoj okolini.

Napravljena je razlika između izraza „javnost“, svi pripadnici civilnog društva i „zainteresirana javnost“, osobe ili organizacije pogođene ili su zainteresirane za donošenje odluka po pitanju okoliša (npr. NVO koje se bave pitanjima okoliša).

„Javna tijela“ su adresati Konvencije, poimenice, vlade, međunarodne institucije i privatni subjekti koji imaju javnu odgovornost ili djeluje pod kontrolom javnih tijela. Privatni sektor, za koji otkrivanje informacija zavisi o volonterskoj, neobaveznoj praksi i tijela koja djeluju u pravosudnom ili zakonodavnom svojstvu, su isključeni.

Druge značajne odredbe su načelo „nediskriminacije“ (moraju se pružiti sve informacije bez obzira na nacionalnost ili državljanstvo tražitelja), međunarodna priroda konvencije, važnost pripisiva promoviranju obrazovanja javnosti po pitanjima okoliša.

Tri stuba Aarhuske konvencije su –

1. Pristup informacijama: svaki građanin mora imati pravo na širok i jednostavan pristup informacijama po pitanju okoliša. Javna tijela moraju pružiti tražene informacije, prikupiti i distribuirati ih na pravovremen i transparentan način. Oni to mogu odbiti samo u određenim situacijama (kao nacionalna odbrana), UNECE, 2006.
2. Sudjelovanje javnosti u donošenju odluka: javnost mora biti informirana o svim relevantnim projektima i mora im se dati prilika da sudjeluju u postupku donošenja odluka i zakonodavnom postupku. Donositelji odluka mogu iskoristiti znanje i stručnost osoba; ovaj doprinos je odlična prilika da se poboljša kvalitet odluka po pitanju okoliša, rezultati kao i da se garantuje proceduralna legitimnost.
3. Pristup pravosuđu: javnost ima pravo na pravna sredstva pred upravnim tijelima ili sudovima ako potpisnica prekrši ili se ne pridržava zakona o okolišu i načela Konvencije.

Aarhuska konvencija je „proceduralizacija propisa po pitanju okliša“, fokusira se više na utvrđene i navedene procedure nego na uspostavljanje standarda i navedenih rezultata, dozvoljavajući uključenim stranama da tumače i provedu konvenciju o sistemu i okolnostima koji karakterišu njihovu naciju. Ovaj model utjelovljuje savršen primjer upravljanja na više nivoa.

Rizik može biti i gubitak vremena i resursa koji bi se inače mogli investirati u definiranje rezultata, bez obzira na činjenicu da to konvenciju čini nejasnom, slabom i otvorenom za razna tumačenja. Ostale kritike navode činjenicu da su privatni subjekti isključeni iz obaveznih pojednostavljenih postupaka te da se, osim toga, može voditi debata da li uključene NVO iskreno predstavljaju interese zaštite okoliša, obični građani često nemaju finansijska sredstva za efektivno sudjelovanje i s toga nemaju drugi izbor nego da ih predstavljaju veće organizacije. Relativna razlika između nejednakosti resursa sudionika i društvenih grupa takođe ukazuje na moguću nepravilnu i neuravnoteženu zaštitu okoliša.

Odbor za praćenje usklađenosti i provedbe Aarhuske konvencije je osnovan za ispunjavanje zahtjeva iz člana 15 Konvencije o razmatranju usklađenosti kako bi se odredili aranžmani za razmatranje usklađenosti sa odredbama ove Konvencije.

Konvencija ima jedinstven mehanizam za razmatranje usklađenosti a koji se može pokrenuti na sljedeća četiri načina:

1. Stranka (potpisnica konvencije) može podnijeti prijavu u vezi vlastite usklađenosti i provedbe konvencije,
2. Stranka može podnijeti prijavu o usklađenosti i provedbi konvencije od strane druge stranke,

3. Sekretarijat konvencije može izdati uputu Odboru za praćenje usklađenosti i provedbe, ili
4. Član javnosti se može obratiti Odboru u vezi praćenja usklađenosti i provedbe od strane određene stranke.

Mehanizam za praćenje usklađenosti i provedbe je jedinstveni međunarodni zakon o okolišu koji omogućava članovima javnosti da iznesu svoju zabrinutost o usklađenosti i provedbi od strane određene stranke direktno Odboru sastavljenom od međunarodnih pravnih stručnjaka koji ima mandat da ispita meritornost svakog slučaja (Odbor za praćenje usklađenosti i provedbe Aarhuske konvencije). Doduše, Odbor ne izdaje obavezujuće odluke, nego preporuke MoP-u (Meeting of the Parties - sastanak potpisnica). Međutim, u praksi, s obzirom da se MoP ne održava često, potpisnice pokušavaju da se pridržavaju preporuka Odbora za praćenje usklađenosti i provedbu.

d) Procjena značajne izmjene

Iz člana 1 Pravilnika također proizilazi da se u okviru EIA postupka procjenjuju značajne izmjene postojećih postrojenja, instalacija i objekata. Takav aranžman se treba cijeliti.

Važno pitanje je definirati izmjene i područje primjene izmjena postojećih postrojenja objekata da podliježu EIA postupku. Definicija može dvostruka – (i) službena (ii) materijalna.

Službena definicija izmjena je vezana za pravne uvjete EIA i ako su ispunjeni, EIA je potrebna. Definicija može biti -

“izmjena aktivnosti, postrojenja, instalacije ili objekta gdje takva izmjena ispunjava ili nadmašuje standarde predložene aktivnosti određene ovim zakonom“

Materijalna definicija izmjene se temelji na karakteru promjena -

“izmjena aktivnosti, postrojenja, instalacije ili objekta koja može imati značajne negativne učinke na okoliš“.

Prema tome, predlažemo dodavanje definicije izmjene u zakonodavstvo.

d) procjena prekograničnog utjecaja na okoliš

Važan dio EIA također predstavlja i prekogranični utjecaj na okoliš koji je reguliran Konvencijom o procjeni utjecaja na okoliš – Espoo (EIA) Konvencija”.

Predlažemo usvajanje nacionalnih pravila za prekogranični EIA u BiH zakonodavstvu koji se temelje na Pravilima iz Espoo konvencije a koja su opisana dolje navedenim tekstom.

Opće odredbe određene Espoo konvencijom su kao što slijedi –

1. Potpisnice će pojedinačno ili zajednički poduzeti sve prikladne i učinkovite mjere za sprečavanje, smanjenje i kontrolu značajnih negativnih utjecaja planiranih aktivnosti na životnu sredinu preko granica države.
2. Svaka potpisnica će poduzeti potrebne zakonske, administrativne ili druge mjere za provođenje odredbi ove Konvencije, koje će s obzirom na planirane aktivnosti iz Priloga I koje mogu izazvati značajne negativne utjecaje preko granica države, obuhvatiti uvođenje postupka za procjenu utjecaja na okoliš koji dozvoljava sudjelovanje javnosti i pripremu dokumentacije za procjenu utjecaja na okoliš kako je opisano u Prilogu II
3. Zemlja porijekla treba osigurati da se u skladu s odredbama ove Konvencije izvrši procjena utjecaja na okoliš prije donošenja odluke da se odobri ili izvrši planirana aktivnost iz Priloga I koja bi mogla izazvati značajne negativne posljedice preko granica države
4. Zemlja porijekla treba u skladu s odredbama ove Konvencije osigurati da pogođene zemlje budu obaviještene o planiranoj aktivnosti iz Priloga I koja bi mogla izazvati negativne posljedice preko granica države
5. Zainteresirane zemlje će na poticaj bilo koje potpisnice započeti razgovore o tome da li jedna ili više planiranih aktivnosti koje nisu navedene u Prilogu I može ili mogu izazvati značajne negativne posljedice preko granica države, pa se prema njoj ili njima treba odnositi kao da je ili da jesu navedene. Kada se potpisnice dogovore u tom smislu, prema aktivnosti ili aktivnostima treba se na taj način odnositi. Opće smjernice za utvrđivanje kriterija kojima se određuje znatan negativan utjecaj navedene su u Prilogu III.
6. Zemlja porijekla treba u skladu s odredbama ove Konvencije pružiti mogućnost javnosti na područjima koja bi mogla biti zahvaćena da sudjeluje pri procjeni utjecaja na okoliš u vezi s planiranim aktivnostima, i treba osigurati da mogućnost, koja se pruža javnosti pogođene zemlje, bude jednaka onoj koja se pruža javnosti u zemlji porijekla.
7. Procjenu utjecaja na okoliš kako se traži ovom Konvencijom treba se, prema minimalnom zahtjevu, izvršiti na nivou projekta planirane aktivnosti. U rasponu koji je odgovarajući, potpisnice će nastojati primijeniti principe procjene utjecaja na okoliš na politike, planove i programe.
8. Odredbe ove konvencije neće utjecati na pravo potpisnica da provode državne zakone, propise, administrativne odredbe ili važeću pravnu praksu u zaštiti informacija čije bi izdavanje naškodilo industrijskoj i trgovačkoj tajni ili državnoj sigurnosti.
9. Odredbe ove Konvencije neće utjecati na pravo određenih potpisnica da kroz bilateralne ili multilateralne sporazume, gdje je to prikladno, provode mjere strože nego one iz Konvencije.
10. Odredbe ove Konvencije neće unaprijed odrediti nikakve obaveze potpisnica prema međunarodnom pravu u vezi s aktivnostima koje imaju ili mogu imati utjecaj preko državnih granica.
11. Ako zemlja porijekla namjerava provesti postupak u svrhu određivanja sadržaja dokumenata o procjeni utjecaja na okoliš, pogođena zemlja će u odgovarajućoj mjeri dobiti mogućnost sudjelovanja u ovom postupku.

Za utjecaj na okoliš preko državnih granica potrebno je obavještenje potpisnice/zemlje porijekla aktivnosti

1. Radi planirane aktivnosti navedene u Prilogu I koja može izazvati značajne negativne posljedice preko granica države, zemlja porijekla će što je moguće prije, a najkasnije istovremeno s informiranjem svoje vlastite javnosti, obavijestiti o toj planiranoj aktivnosti svaku potpisnicu za koju smatra da bi mogla biti pogođena zemlja, kako bi osigurala odgovarajuće i učinkovite konsultacije prema članu 5.

2. Ova obavijest između ostalog sadrži:

- (a) informaciju o planiranoj aktivnosti uključujući svaku raspoloživu informaciju o njenom eventualnom utjecaju preko granica države;
- (b) vrstu eventualne odluke, i
- (c) podatak o realnom vremenu u kojem se traži odgovor iz stava 3 ovoga člana, vodeći računa i o prirodi planirane aktivnosti, a može obuhvaćati i informaciju navedenu u stavu 5 ovoga člana.

3. Pogođena zemlja će odgovoriti zemlji porijekla u roku navedenom u obavijesti, potvrđujući primitak obavijesti, te će naznačiti namjerava li sudjelovati u postupku procjene utjecaja na okoliš.

4. Ako pogođena zemlja naznači da ne namjerava sudjelovati u postupku procjene utjecaja na okoliš, ili ako ne odgovori u roku koji je naveden u obavijesti, neće se primjenjivati odredbe iz stava 5, 6, 7 i 8 ovoga člana i člana 4 do 7. Pod takvim okolnostima neće doći do povrede prava zemlje porijekla da odluči hoće li izvršiti procjenu utjecaja na okoliš na temelju državnog zakona i prakse.

5. Nakon primitka odgovora pogođene zemlje u kojem navodi želju da sudjeluje u postupku procjene utjecaja na okoliš, zemlja porijekla će, ako to već nije učinila, dostaviti pogođenoj zemlji:

- (a) odgovarajuće informacije u vezi s postupkom procjene utjecaja na okoliš, uključujući podatak o vremenskom roku za dostavu mišljenja; i
- (b) odgovarajuće informacije o planiranoj aktivnosti i njenom mogućem značajnom negativnom utjecaju preko granica države.

6. Pogođena zemlja će na zahtjev zemlje porijekla dostaviti ovoj drugoj informacije koje realno može pribaviti, a koje se odnose na potencijalno zahvaćeni okoliš pod jurisdikcijom pogođene zemlje, ako je takva informacija potrebna za izradu dokumentacije o procjeni utjecaja na okoliš. Informaciju treba dostaviti odmah i, ako je odgovarajuće, kroz zajedničko tijelo ako postoji.

7. Ako potpisnica smatra da bi mogla biti zahvaćena značajnim negativnim utjecajem planirane aktivnosti iz Priloga I preko granica države, i ako nije primljena obavijest u skladu sa stavom 1 ovoga člana, zainteresirane zemlje trebaju na zahtjev pogođene zemlje razmijeniti dovoljno informacija da bi se razjasnilo pitanje o tome može li doći do značajnih negativnih posljedica preko granica države. Ako se te potpisnice suglase da bi moglo biti značajnih

negativnih posljedica preko granica države, primijenit će se na odgovarajući način odredbe ove Konvencije. Ako se potpisnice ne mogu suglasiti oko toga da li bi moglo biti značajnih negativnih posljedica preko granica države, svaka potpisnica može proslijediti to pitanje istražnoj komisiji u skladu s odredbama iz Priloga IV, kako bi ova izrazila svoj stav o tome koliko je vjerojatna značajna negativna posljedica preko granica države, ako se ne dogovore o drugom načinu rješavanja tog problema.

8. Zainteresirane zemlje trebaju osigurati da javnost u pogođenoj zemlji na onom području koje bi moglo biti zahvaćeno bude obaviještena o planiranoj aktivnosti, te da joj bude pružena mogućnost izražavanja mišljenja ili primjedbi na istu i upućivanja tog mišljenja ili primjedbi nadležnom tijelu zemlje porijekla, bilo neposredno tom tijelu bilo preko zemlje porijekla kada je to prikladno.

Krucijalni dio utjecaja na okoliš preko državnih granica su razgovori -

Po dovršenju dokumentacije o procjeni utjecaja na okoliš zemlja porijekla treba bez nepotrebnog odlaganja započeti razgovore sa pogođenom zemljom koji će se između ostalog odnositi na mogući utjecaj planirane aktivnosti i mjera za smanjenje ili uklanjanje tog utjecaja preko granica države. Razgovori se mogu odnositi na:

- (a) moguće alternative na planiranu aktivnost, uključujući alternative koje nisu neka aktivnost, te moguće mjere za ublažavanje značajnih negativnih utjecaja preko granica države i za praćenje posljedica tih mjera na teret zemlje porijekla;
- (b) ostale oblike moguće međusobne pomoći u smanjivanju svakog značajnog negativnog utjecaja planirane aktivnosti preko granica država; i
- (c) sve druge pripadajuće probleme u vezi s planiranim aktivnostima.

Na početku tih razgovora potpisnice trebaju dogovoriti razuman vremenski rok za trajanje razgovora. Sve ovakve razgovore može voditi odgovarajuće zajedničko tijelo, ako takvo postoji.

Potpisnice trebaju osigurati da se pri donošenju konačne odluke o planiranoj aktivnosti povede dovoljno računa o ishodu procjene utjecaja na okoliš, uključujući dokumentaciju o procjeni utjecaja na okoliš, kao i o primjedbama na istu primljenim u skladu sa članom 3 stavom 8 i člankom 4 stavom 2 te o ishodu razgovora o kojima je bila riječ u članu 5. Zemlja porijekla treba pogođenoj zemlji dostaviti konačnu odluku o planiranoj aktivnosti zajedno s razlozima i okolnostima na kojima se temelji. Ako prije nego što započnu radovi na toj aktivnosti zainteresirana strana dobije dodatne informacije o značajnom utjecaju planirane aktivnosti preko granica države, koje nisu bile dostupne u vrijeme donošenja odluke u vezi sa tom aktivnosti i koje su mogle stvarno utjecati na odluku, ta potpisnica treba odmah obavijestiti drugu zainteresiranu zemlju ili zemlje. Ako to neka od zainteresiranih zemalja zatraži, održat će se razgovori o tome da li odluku treba promijeniti.

Zainteresirane zemlje će na zahtjev jedne od njih odrediti da li i, ako da, u kojem opsegu treba izvršiti analizu nakon izrade projekta, vodeći računa o mogućem značajnom negativnom utjecaju aktivnosti preko granica države zbog čega je izvršena procjena utjecaja na okoliš u skladu s ovom Konvencijom. Svaka analiza provedena nakon izrade projekta treba

posebno obuhvaćati nadzor aktivnosti i utvrđivanje svakog negativnog utjecaja preko granica države. Ovaj nadzor i utvrđivanje mogu se izvršiti s ciljem da se ostvare ciljevi navedeni u Prilogu V.

Ako na temelju analize izvršene nakon izrade projekta zemlja porijekla ili pogođena zemlja imaju opravdane razloge za donošenje zaključka kako postoji značajan negativni utjecaj preko granica države ili ako su pronađeni faktori koji mogu izazvati takvu posljedicu, onda treba odmah obavijestiti drugu stranu. Zainteresirane zemlje se tada trebaju posavjetovati o neophodnim mjerama za smanjenje ili uklanjanje utjecaja.

e) Vrijeme predviđeno za EIA postupak

U Slovačkoj Republici, EIA je uređena posebnim zakonom i zaseban je postupak koji ne podliježe postupku davanja odobravanja. U smislu prilagodbe u europskim zemljama, to je izuzetak a ne pravilo. Mi smo upoznati sa slučajem Češke Republike u kojoj je EIA ista kao i u Slovačkoj. U drugim zemljama to je dio postupka odobravanja.

Prednost EIA kao dijela postupka davanja odobrenja se ogleda u tome da je taj postupak brži i učinkovitiji. Sve (uključujući EIA) se rješava u okviru toga. Ako EIA nije dio postupka davanja odobrenja nego zaseban postupak, postupak davanja odobrenja ga produžuje.

S druge strane, prednost zasebnog EIA postupka je da taj postupak može biti objektivniji i detaljniji.

EIA postupak prethodi postupku davanja odobrenja. U Slovačkoj Republici, rezultat EIA je odluka koja je obavezujući temelj za postupak davanja odobrenja. S toga, EIA u Slovačkoj Republici prethodi postupku davanja odobrenja. To osigurava da će se EIA odluka poštivati tokom postupka davanja odobrenja. Potrebno je 6 mjeseci da se dovrši EIA postupak.

D. Zaključak Conclusion

SEA i EIA postupci su veoma slični ali postoje određene razlike:

- SEA zahtijeva razgovore sa tijelima koji se bave pitanjima okoliša u toku faze pregleda;
- Određivanje područja primjene (npr. faza SEA postupka kojom se utvrđuje sadržaj i opseg pitanja obuhvaćenih SEA izvještajem za dostavljanje nadležnom tijelu) propisano SEA-om je obavezno;
- SEA zahtijeva procjenu razumnih alternativa (u skladu sa EIA graditelj bira alternative koje se mogu prostudirati);
- SEA propisuje da zemlje članice moraju nadgledati značajne učinke provedbe planova/programa na okoliš kako bi utvrdili nepredviđene neželjene učinke i poduzele odgovarajuće korektivne mjere;
- SEA obavezuje zemlje članice da izvještaji o okolišu budu zadovoljavajućeg kvaliteta.